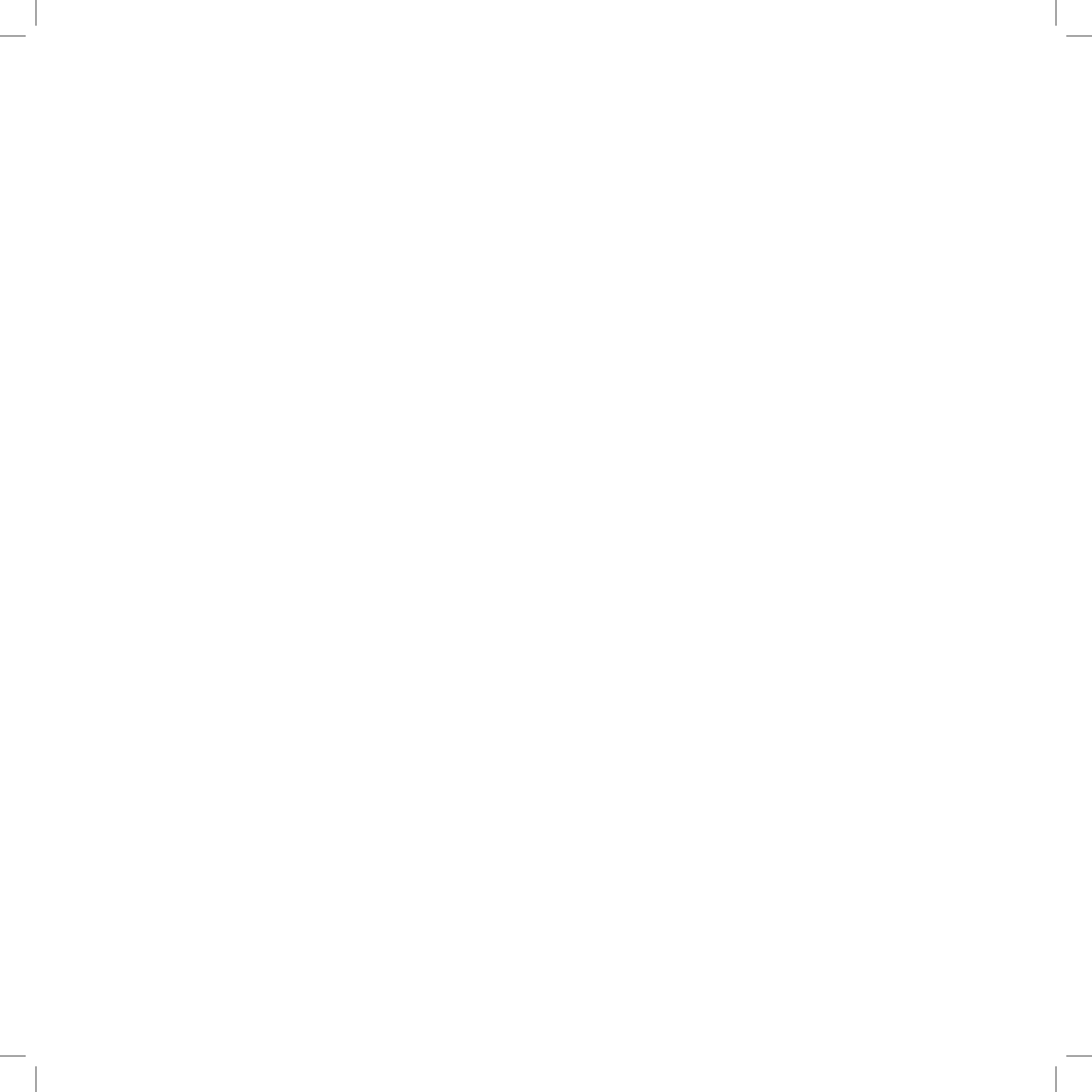

responsabilitatsocialcorporativa

Responsabilitat social corporativa

El concepte d'empresa no es pot considerar aïlladament del teixit social o de l'entorn on desenvolupa la seva activitat. Els mecanismes que dirigeixen la marxa d'una empresa es nodreixen dels fonaments comuns dels comportaments socials, dels criteris que caracteritzen l'ètica social, sempre en evolució d'acord amb unes societats que, a noves necessitats i inquietuds, generen noves exigències i codis orientats a satisfer les preocupacions que tots compartim.

El medi en què vivim determina les nostres actituds i, dins aquesta lògica, l'empresa no és aliena a aquest context. Tot al contrari, l'empresa no només rep la influència de les aspiracions de tot el cos social, sinó que, paral·lelament, té el poder de contribuir a l'obtenció d'aquestes aspiracions. D'aquesta constatació prové el concepte de responsabilitat social corporativa: ara com ara, de la necessitat ineludible de l'empresa de mesurar les seves actuacions, no tan sols des del punt de vista de la gestió empresarial considerada estrictament, sinó també des de la consideració que, fins i tot abans que empresaris, tots som ciutadans.

Al llarg dels temps, l'empresa ha incorporat progressivament elements necessaris en funció de la seva imbricació social. Elements com la gestió dels rics associats a la seva activitat, o la valoració dels compliments en relació amb les legislacions vigents, o el grau de respecte sobre el medi ambient i les pràctiques sostenibles. Dins aquesta evolució i adaptació, apareix, com a part d'una lògica, la responsabilitat social corporativa, que abasta qüestions relatives a la defensa de la dignitat professional i les condicions laborals, la transparència, la inversió social, la preocupació sobre la implicació de les activitats comercials i del consum pel que fa als drets humans, la valoració calibrada sobre els beneficis i les inversions financeres o tot allò que, dins l'ètica corporativa, podríem resumir com a "bon govern", sabent, a més, que de la consideració i el valor que es doni a tots aquests factors, en depèn la mateixa reputació empresarial.

Aquest volum editat per l'Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears és una eina especialment útil per a conèixer com integrar els definidors de la responsabilitat social corporativa dins l'empresa i per a apropar-nos a cadascun dels elements que la integren, per tal de saber les pautes normalitzades, tant nacionals com internacionals, avui establertes en aquesta matèria, així com les certificacions existents. A la vegada, si hi aporten nombroses referències de consulta i d'informació. En aquest sentit, aquesta aportació obre una porta, documenta el camí que, indubtablement, hauran de recórrer, sigui per raons socials, per les derivades del compliment de les expectatives dels usuaris i clients o per les que determinen el prestigi corporatiu, les empreses.

Josep Juan Cardona

Conseller de Comerç, Indústria i Energia

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria de Comerç,
Indústria i Energia

**Institut d'Innovació
Empresarial
de les Illes Balears**

President IDI: Kurt Joseph Viaene

Director gerent: Xavier Aguiló

Director Àrea de Qualitat: Pep Lluís Sastre

GUIA RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA

Autora:

Isabel Roser

EDICIÓ

Institut d'Innovació Empresarial
de les Illes Balears

IMPRESSIÓ

Gràfiques Planisi

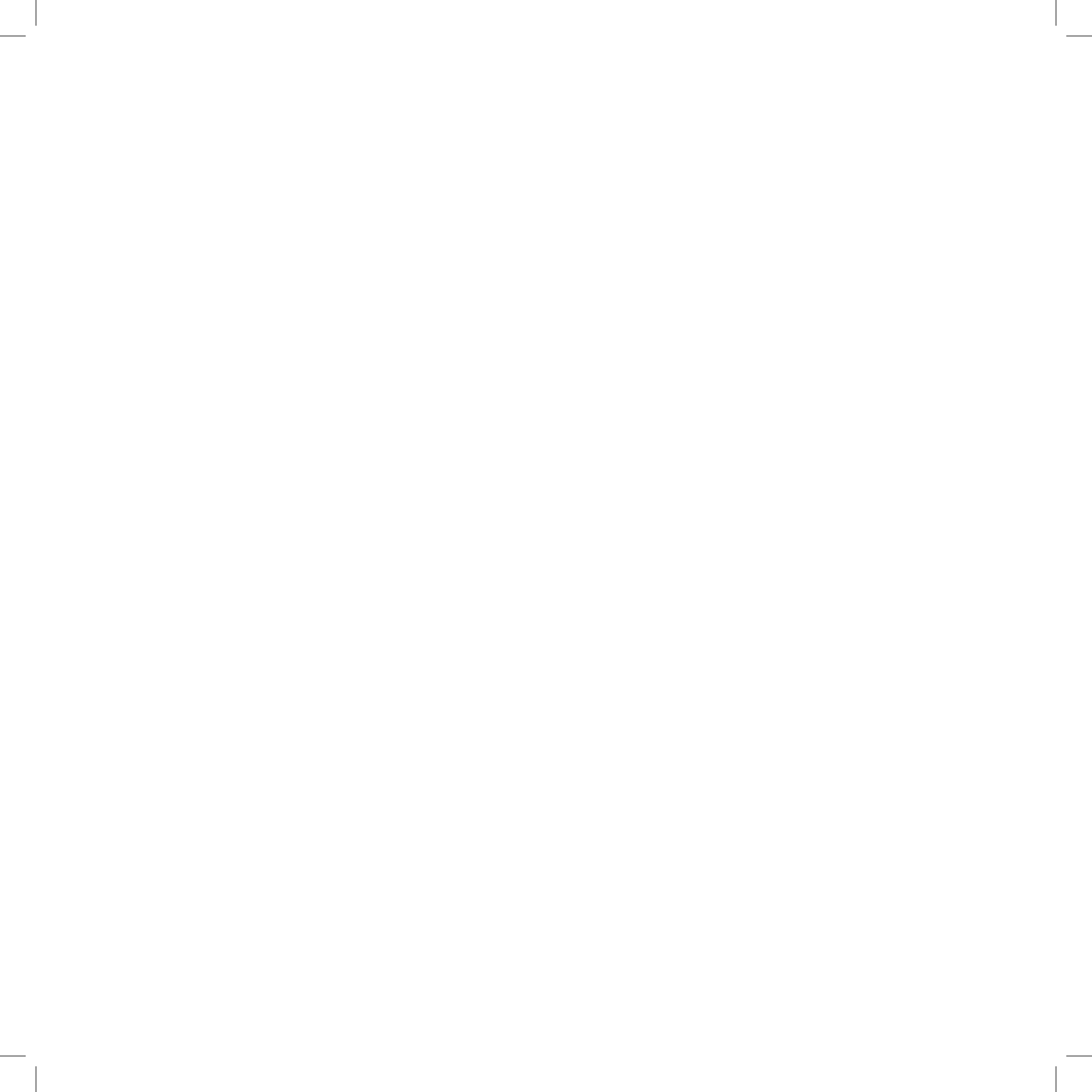
Dipòsit legal: PM 1325 - 2005

1a edició: juny 2005

Índex

---

1. Què és la responsabilitat social (RS)?	9
El concepte	9
2. Per què integrar la RS?	11
Nou marc de les relacions empresa-societat	11
Dins aquest nou marc: RS en les PIME	12
Avantatges i obstacles de la RS dins aquest context	13
3. Aspectes de RS que s'han de tenir en compte en la gestió empresarial	14
Les parts interessades, grups d'interès o públic d'interès (<i>stakeholders</i>)	14
Responsabilitats de l'empresa: principis. Dimensió interna i externa	15
Pràctiques i instruments de RS	19
4. Mesura de la RS: models i normes de referència	20
Descripció i comparativa de les principals normes	20
PACTE MUNDIAL DE L'ONU	21
Directrius OCDE	23
Global Reporting Initiative (GRI)	24
HIGH 5!	25
SA 8000	26
AA 1000	28
ISO 14000	30
EMAS	31
EFQM (ampliat RSE)	32
SG 21	33
Quadre resum i comparatiu	34
5. Glossari de termes	36
6. Fonts d'informació	39

1. Què és la responsabilitat social (RS)?

El concepte

El concepte de responsabilitat social més amplament acceptat i estès, sobretot pel marc d'aplicació que ens afecta, és el proposat per la Comissió Europea en el Llibre verd, *Fomentar un marc europeu per a la responsabilitat social de les empreses*:

"[...] la integració voluntària, per part de les empreses, de les preocupacions socials i mediambientals en les operacions comercials i les relacions amb els interlocutors... Ésser socialment responsable no significa tan sols complir plenament les obligacions jurídiques, sinó també anar més enllà del compliment i invertir "més" en capital humà, en l'entorn i en les relacions amb els interlocutors".

Una altra definició, feta per les organitzacions privades pertanyents al World Business Council on Sustainable Development, és: "El compromís de les empreses de contribuir al desenvolupament econòmic sostenible, juntament amb els treballadors, les famílies, la comunitat local i la societat

en general, per a millorar-ne la qualitat de vida."

I ja a escala nacional, el Comitè d'Ètica de parts interessades d'AENOR estableix, en la norma experimental:

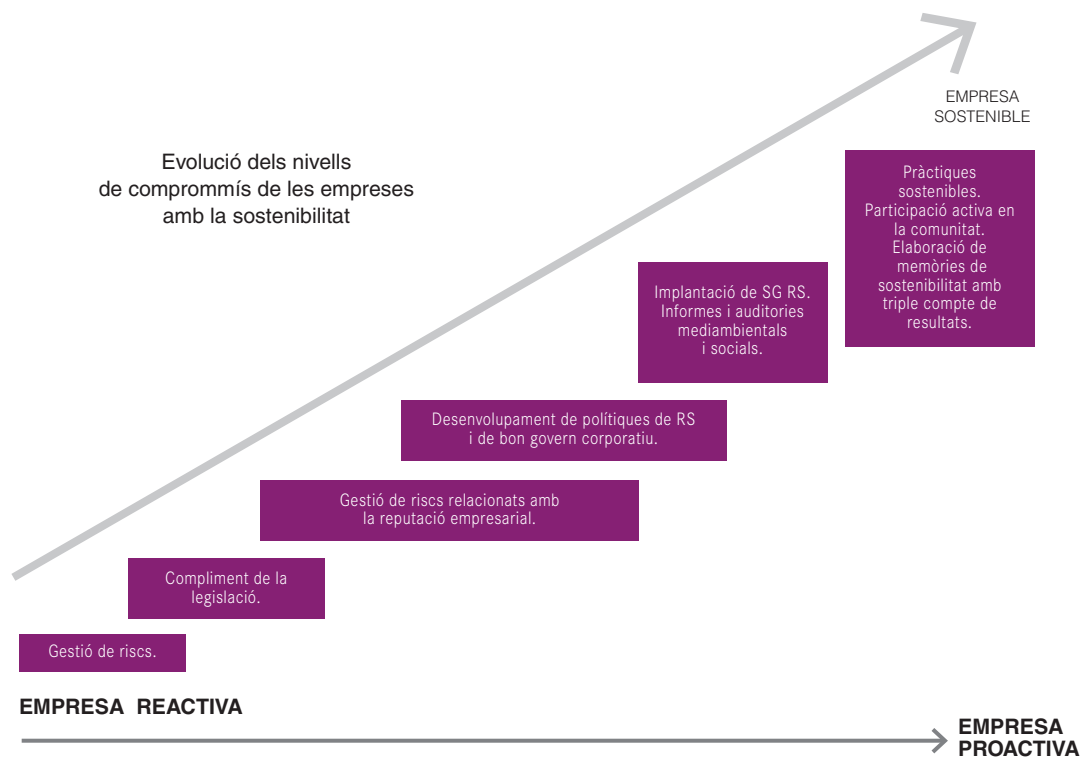
"La RSC es pot definir com el conjunt d'obligacions i compromisos, legals i ètics, nacionals i internacionals, amb els grups d'interès, que es deriven dels impactes que l'activitat i les operacions de les organitzacions produeixen en l'àmbit social, laboral, mediambiental i dels drets humans. Per tant, la RSC afecta la pròpia gestió de les organitzacions, tant en les activitats productives i comercials com en les relacions amb els grups d'interès."

De totes, en podem deduir el context comú: *en les decisions empresarials i en les estratègies de gestió no es consideren tan sols aspectes econòmics, sinó també els components socials i mediambientals, en equilibri, per ésser capaces les companyies de crear valor per a les parts interessades*. En definitiva, que el compte de resultats es "desplegui" en tres línies: *TRIPLE BOTTOM LINE*, i no tan sols en la

generació de beneficis econòmics, sinó també de valor, social i ambiental, per als grups d'interès que interactuen amb l'empresa:

Estem davant un "moment d'inflexió" *pel* pas d'un *model d'empresa* **REACTIVA A**

PROACTIVA, caracteritzat per un major nivell de compromís de les empreses amb la sostenibilitat, en el qual de la gestió de riscos tradicional s'ha passat al model d'empresa sostenible, tal com s'esmenta en el següent gràfic:

Font: Dra. Marta de la Cuesta. Elaboració pròpia.

2. Per què integrar la RS?

Nou marc de les relacions empresa-societat

El sistema econòmic ha evolucionat cap a un nou marc de relacions empresarials, que s'allunya del simple fet de presentar un “potent” compte de resultats. La visió que la societat té de l'empresa comença a jugar un paper important en l'evolució dels negocis.

Així, es presenten nombrosos “nous reptes” que impulsen l'avanç de la RS en les empreses:

- Els treballadors demanen empreses que garanteixin una dignitat professional, amb uns valors ètics sòlids que contribueixin al seu desenvolupament i benestar.
- Els criteris socials influeixen de cada vegada més en les decisions d'inversió / compra de les persones o les institucions, tant en la fidelitat dels consumidors-clients com dels inversors.
- La preocupació cada vegada major per la degradació mediambiental de l'activitat econòmica.
- La transparència de les activitats empresarials es torna ineludible, propiciada pels avenços en els mitjans de comunicació o per les modernes tecnologies de comunicació, que permeten l'accessibilitat a la informació. En aquest context, es fa necessari el foment de la bona reputació.

A mesura que les empreses s'enfronten a aquests reptes, estan cada cop més convençudes que la responsabilitat social (RS) pot tenir un valor econòmic directe i més enllà de l'econòmic. De fet, la RS social és una nova manera d'entendre els negocis, que té un benefici amb una major ona expansiva.

Beneficis de la RS

- Introduir millores en la gestió mediambiental, cosa que redueix i estalvia costs.
- El fet de poder “retenir” els millors equips de treball, perquè estan orgullosos de treballar en l'empresa (bon clima laboral), redunda en la productivitat i la qualitat dels productes i serveis que aquesta ofereix.
- Passar a ésser “ciutadans” proactius fa que hom pugui anticipar-se a les necessitats de la

comunitat/societat i a les seves inquietuds.

- Ésser considerat com a proveïdor preferent per l'Administració i les grans empreses.
- Obtenir millores amb la imatge i la reputació.
- El fet d'alimentar (informació més transparent, canals de comunicació fluids...) la relació amb els clients/consumidors/proveïdors/comunitat repercuteix positivament en les vendes i en la fidelització.
- I, a la vegada, tots sabem que "els bons ciutadans" ofereixen sòlides garanties i guanyen legitimitat enfront de les entitats financeres i asseguradores

En aquest nou marc: RS en les PIME

La RSC va néixer associada a les grans empreses, però amb el pas del temps, i atès que les PIME "són les que més contribueixen a l'economia i a la creació de llocs de treball" (Llibre verd de la Comissió, 2001), des de les institucions s'ha vist la importància de fer extensible aquest concepte a les PIME. De fet, a les Balears parlar de RS empresarial és fer-ho inqüestionablement de la PIME, segons dades de la DG de la PIME i del Ministeri d'Economia: el 94,05% del total de les empreses de la CAIB són microempreses (<10 assalariats), i el 49,02% no té assalariats.

Les característiques de la PIME europea i espanyola enfront de la RS:

- Les PIME europees realitzen activitats de RS, malgrat que no les identifiquen com a tals.
- La responsabilitat social depèn de la cultura i la societat en la qual es desenvolupin aquestes activitats i, per això, està més estesa en països (nord d'Europa) / regions (nord d'Espanya i Aragó) on la solidaritat i el respecte al medi ambient són valors fortament arrelats.
- Les activitats i els mètodes més utilitzats (publicitat en activitats esportives i culturals i les donacions) són activitats "alienes" a l'activitat empresarial, que suposen una despesa econòmica, però no un canvi en els valors i en la forma de gestionar els negocis.
- En conseqüència, les activitats de RS són, en la majoria dels casos, ocasionals i no formen part de l'estratègia empresarial: tan sols un 14% de les PIME les realitza de manera regular. Això ens duu a pensar que la majoria ho fa per pura "filantropia" i com a cosa supèrflua per a l'empresa, i que s'executen quan sorgeix una situació concreta i quan es disposen de recursos.
- Les principals motivacions per a implicar-se en activitats socials s'associen a "raons

ètiques”, per l’“efecte retorn a la societat/ comunitat”, molt més que no a altres raons com “millorar les relacions públiques amb la comunitat” o “augmentar la fidelitat dels consumidors”.

- Per a la part mediambiental, la raó clau és “l’adaptació a la legislació existent”, lligada al sector al qual pertany l’empresa. Però ésser mediambientalment responsable vol dir anar més enllà de la llei; en aquest cas, mostren motivacions molt més proactives com: estratègia per a millorar la imatge de l’empresa o el desig d’obtenir certs avantatges competitius.
- Hi ha una relació entre l’estratègia de la PIME i la seva posició en matèria de RS. Les PIME d’estratègies “dinàmiques i envejoses” (“creixement, innovació, qualitat i augment de beneficis”) són les més disposades a augmentar les activitats de RS, i les més “conservadores” (“consolidar-se i sobreviure”) són menys propenses a augmentar-les.

Avantatges i obstacles de la RS en aquest context

Avantatges

A. La RS forma part de la cultura de la majoria de les PIME, per la major proximitat en la comunitat en què opera i a què pertanyen els

membres de l’organització.

- B.** La comunicació més directa permet un millor coneixement de la situació i dels problemes d’una de les parts interessades més importants: els clients/consumidors i els treballadors.
- C.** Per la dimensió i el tipus de gestió, poden adoptar enfocaments flexibles i no tan burocràtics com en les grans empreses.
- D.** La dimensió i les estructures lleugeres els permet una agilitat i una mobilitat cap aquests nous conceptes, impulsades pel lideratge i el compromís dels gerents/propietaris.
- E.** Com que el capital i la gestió de l’empresa solen estar units, no hi sol haver conflictes d’interessos a l’hora de desenvolupar polítiques de RS.
- F.** En general, les iniciatives són més creïbles i menys sospitoses d’ésser oportunistes, i creen menys recels que les grans empreses.
- G.** Tenen més predisposició a constituir lligams i a compartir experiències, amb la consegüent obtenció de sinergies i la difusió de les millors pràctiques.

Obstacles

I. Desconeixement del mateix concepte/terminologia de RS i de com integrar la RS en els negocis.

II. La manca de recursos (temps, personal i diners) per a dur a terme aquestes propostes i iniciatives.

III. Visió excessivament centrada en el curt terme, allunyada d'una visió estratègica, global i integradora.

IV. Dificultats per a transmetre les iniciatives i les actuacions socials a l'exterior.

V. No s'identifica la RS com una inversió i com una oportunitat de negoci, sinó com una despesa sense contrapartida. L'avaluació dels retorns se centra en les dades financeres i comercials.

VI. Falta d'informació de la realitat local, dels problemes i les necessitats, i desconeixement dels projectes socials de l'entorn.

VII. En ocasions, es pensa que la RS i l'acció social no són temes empresarials, sinó personals, que s'han de dur a terme des de l'àmbit privat, no empresarial.

3. Aspectes de RS que s'han de tenir en compte en la gestió empresarial

Les parts interessades, els grups d'interès o públic d'interès (*stakeholders*)

En l'economia actual de mercat, la legitimitat per a operar ve concedida per tots els

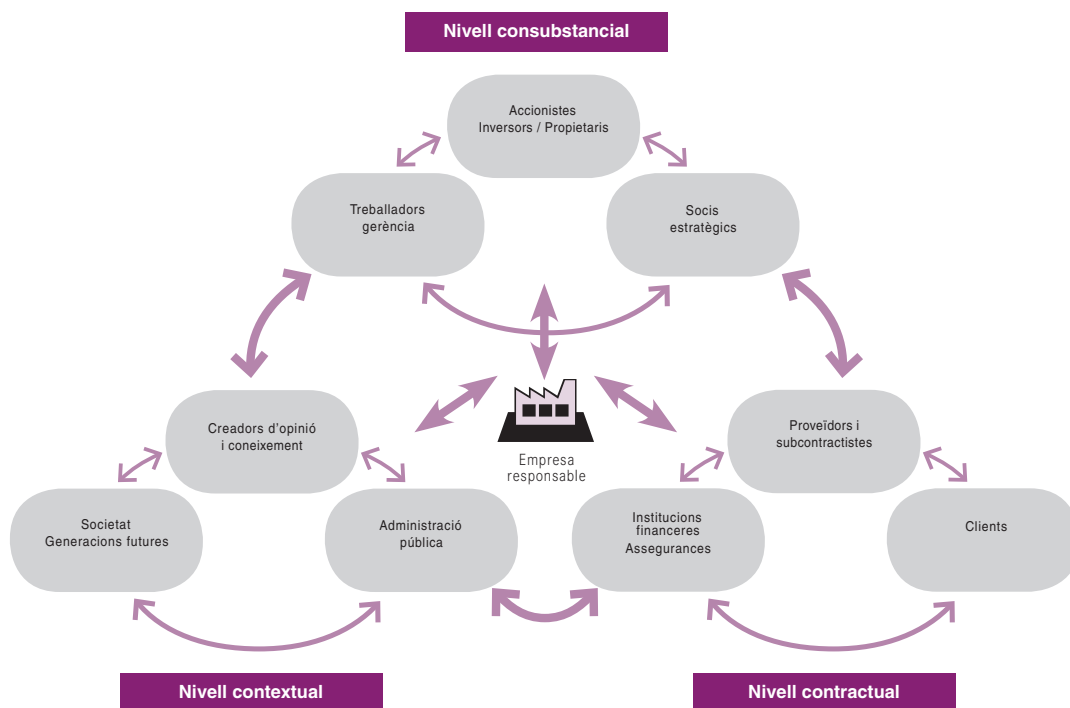
grups d'interès (GI) amb què es relaciona l'organització. La RSE, com hem anat veient, incorpora la CREACIÓ DE VALOR a través de l'efecte sobre els diferents àmbits en els quals incideix:

- Activitat comercial i consum.
- Medi ambient.
- Drets humans.
- Condicions laborals.
- Inversió social.
- Benefici accionarial i instruments financers ètics.
- Ètica corporativa (bon govern corporatiu).

“Les parts interessades de l'empresa són els grups i les persones que afecten o es veuen afectades per aquesta; els interessos, les demandes i les expectatives que estan en joc en cada cas, i el poder real que té cada una en aquesta xarxa de relacions” (J. M. Lozano, 1999).

Una clara representació gràfica d'aquestes interaccions, que reproduïm a continuació, la trobam en el Codi de govern per a l'empresa sostenible:

(Vegeu el gràfic de la pàg. 15)

Responsabilitats de l'empresa: principis. Dimensió interna i externa

Per a integrar en la gestió empresarial la RS, s'han de tenir en compte una sèrie de principis a l'hora d'abordar les responsabilitats i les relacions amb els GI:

Principis generals

- **Legalitat:** respectar i complir la legislació nacional i les normes del dret internacional en vigor.
- **Equanimitat:** atendre de manera justa i equilibrada els interessos respectius de tots els GI.

- **Implantació:** dur a terme totes les accions necessàries per a donar compliment als compromisos adquirits.

- **Transparència:** facilitar als GI l'accés a la informació interna que els sigui rellevant i legítima en cada cas, sobre els objectius, les actuacions, les omissions, els resultats i els riscos.

- **Informació:** donar compte als grups d'interès, amb la freqüència necessària i de manera que sigui intel·ligible, dels objectius, les actuacions, les omissions, els resultats i els riscos.

- **Verificabilitat:** facilitar la informació i les dades referents als sistema de gestió de la RS de forma verificable.

- **Millora contínua:** posar els mitjans per a millorar continuament l'exercici de la RS.

Principis de RS

- **Dret a la vida:** tota persona té dret a la vida lliure i al lliure desenvolupament de la personalitat.

- **Dignitat humana:** la dignitat humana és inviolable, ha d'ésser respectada i

protegida. Ningú no pot ésser sotmès a l'esclavitud o la servitud.

- **Llibertat i seguretat:** tota persona té dret a la llibertat i a la seguretat. Té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió, així com a la de reunió i a la d'associació pacífica. Té dret a exercir aquestes llibertats amb totes les garanties per a mantenir la integritat i la seguretat.

- **Igualtat davant la llei:** tots els individus són iguals davant la llei i tenen dret, sense distinció, que aquesta els protegeixi de la mateixa manera.

- **Responsabilitat:** l'organització ha de reconèixer, assolir i complir els compromisos de RS amb els GI, amb un enfocament de desenvolupament sostenible.

La Unió Europea (UE), en l'esmentat Llibre verd, classifica els aspectes que integren la RS en interna i externa, en referència a si els efectes de les activitats realitzades en cada un d'aquests es manifesten dins l'empresa o fora. En la següent taula es descriu aquesta classificació i les activitats proposades en cada cas per la UE:

(Vegeu la taula de la pàg. 17)

Dimensió	Aspecte	Descripció	Propostes per a l'acció
INTERNA	Gestió dels RRHH	Es tracta d'establir procediments en l'organització que garanteixin: Atreure i fidelitzar treballadors qualificats. Conciliar la vida laboral i personal. La igualtat (per raons de procedència, sexe, posició social, discapacitat...), la diversitat i l'acció positiva, com a normes cabdals.	<ul style="list-style-type: none"> • Pràctiques responsables de contractació, no discriminatòries. • Adoptar mesures per a l'aprenentatge constant. • Delegar responsabilitats en els treballadors. • Millorar els canals d'informació en l'empresa. • Implantar mesures de conciliació. • Retribuir i possibilitar el progrés professional en igualtat de condicions. <p>Possibilitar la participació en beneficis o en l'accionariat de l'empresa. Fomentar la inserció de col·lectius amb risc d'exclusió.</p>
	Salut i seguretat en el lloc de treball	Garantir la seguretat i la salut dels treballadors propis, i dels contractistes i proveïdors.	<ul style="list-style-type: none"> • Establir criteris de selecció i acreditació de proveïdors i subcontractistes que estableixin les mesures de salut i seguretat laboral. • Informar de la qualitat laboral dels productes i serveis.
	Adaptació als canvis	Evitar reestructuracions sectorials traumàtiques en termes de treballadors i impactes en la comunitat propera.	<ul style="list-style-type: none"> • Reestructurar les plantilles considerant l'equilibri d'interessos de tots els afectats: identificació dels riscos, càlcul dels costos directes i indirectes, avaluació de totes les opcions, transparència informativa, consultes obertes... • Compromisos amb el desenvolupament local i les estratègies actives d'ocupació: foment de l'ocupació local o la inclusió social.
	Gestió de l'impacte ambiental	Minimitzar l'impacte ambiental de l'organització, i redundar en un augment de la rendibilitat i la competitivitat.	<p>Invertir en la millora de processos i productes/serveis en tota la cadena de producció/ prestació del servei (polítiques integrades de producte -PIP-) o implantar sistemes de gestió mediambiental, a fi de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimitzar el consum de recursos. • Minimitzar o eliminar les deixalles i les emissions contaminants. • Fomentar el diàleg amb agents implicats (Administració, ONG, empreses del mateix sector) per a determinar el plantejament més rendible. • Identificar les oportunitats competitives de les millores mediambientals.

Dimensió	Aspecte	Descripció	Propostes per a l'acció
EXTERNA	Comunitats locals	Integració de les empreses en l'entorn local, europeu i mundial en què operen: creació de llocs de treball, salaris, prestacions, ingressos fiscals, sòlida reputació... El coneixement dels agents locals, les tradicions i els recursos de l'entorn local és un actiu que les empreses poden capitalitzar.	<ul style="list-style-type: none"> • Fomentar la salut, l'estabilitat i la prosperitat de les comunitats en què operen. • Sensibilitzar la comunitat en qüestions mediambientals, problemes socials... • Oferir pràctiques d'empreses a institucions educatives de la comunitat. • Col·laboració amb organitzacions de defensa del medi ambient. • Contractació de personal o de proveïdors procedents de col·lectius amb risc d'exclusió. • Oferir serveis de guarderia als treballadors. • Patrocini d'activitats esportives o culturals en l'àmbit local. • Donacions per a obres de beneficència.
	Socis comercials proveïdors i consumidors	Establir relacions de col·laboració amb els socis comercials per a reduir la complexitat; optimitzar l'ús de recursos; reduir costos i augmentar la qualitat.	<ul style="list-style-type: none"> • Establir relacions amb els socis, amb aliances i empreses de risc compartit. • Estendre les mesures de RS a tota la cadena de producció. • Adoptar i controlar l'aplicació de codis de conducta (com a mínim, en consonància amb la normativa local i internacional) en matèria de condicions laborals, drets humans i aspectes mediambientals, dirigits, en particular, als subcontractistes i proveïdors. • Fomentar l'esperit emprenedor en la regió d'ubicació (p. e.: tutoria a empreses de nova creació o PIME locals). • Aportar capital risc per a facilitar l'expansió de noves empreses innovadores. • Establir relacions sòlides i fidels amb els consumidors i proveïdors. • Dissenyar els productes i serveis pensant en l'ús que en facin un ampli nombre de col·lectius (p. e., discapacitats).
	Drets humans	Respecte als drets humans, sobretot al que són activitats internacionals i cadenes de subministraments mundials.	<ul style="list-style-type: none"> • Respectar la Declaració tripartida de l'OIT, les directrius de l'OCDE per a les empreses multinacionals... • Formació a directius, treballadors i comunitats per al compliment d'aquests drets. • Establir i controlar el compliment dels codis de conducta.
	Problemes ecològics mundials	Minimitzar l'efecte dels problemes mediambientals mundials: canvi climàtic, distorsió de l'efecte hivernacle, debilitat de la capa d'ozó, desforestació, contaminació de mars i costes, pressió dels recursos hídrics...	<ul style="list-style-type: none"> • Compliment dels protocols i acords internacionals ratificats o establerts en el marc de la UE: Protocol de Kioto, Directiva de prevenció i control integrat de la contaminació (IPPC)... • Implantació de les energies renovables...

Pràctiques i instruments de RS

Actualment, un dels grans reptes en la discussió de la RS és la convergència o comparabilitat i la transparència de les eines, ja que l'interès que ha suscitat els darrers anys en les empreses i les institucions ha suposat la

proliferació de codis, directrius i principis.

Seguidament, veurem una relació dels tipus d'eines que hi ha en l'actualitat. En el capítol 4, Models i normes de referència, tractarem les més acceptades en l'àmbit europeu i espanyol.

Eina	Concepte
Codis de conducta	Codis que estableixen els drets dels treballadors, els drets humans, la relació amb proveïdors o la protecció del medi ambient. Són especialment importants com a acompanyament de mesures anticorrupció, en particular, en els països on les autoritats públiques no apliquen normes mínimes. Aquests completen les legislacions nacionals, comunitàries i internacionals, així com els convenis col·lectius, però mai no els substitueixen.
Normes de gestió	Permeten identificar, gestionar i integrar, a través del compliment d'obligacions i recomanacions, en les activitats diàries, aspectes socials i mediambientals, a través de l'establiment de polítiques, processos i procediments. Actualment, no hi ha un sistema de gestió de la RSE, sinó que són normes que estableixen diferents aspectes d'aquesta: pràctiques laborals, relacions amb proveïdors, mediambientals...
Informes de sostenibilitat	Es tracta de publicar els resultats empresarials en l'àmbit social i mediambiental.
Etiquetes	Subministrar en un distintiu visible informació precisa i accessible als consumidors que desitgin adquirir productes o serveis responsables des d'un punt de vista social i mediambiental, a fi d'escollir amb coneixement de causa.
Inversió socialment responsable (ISR)	La que permet als inversors combinar els objectius financers amb els valors socials, vinculats a àmbits de justícia social, desenvolupament econòmic, pau i medi ambient. Les empreses en què s'inverteix (directament o a través d'entitats financeres) passen uns filtres de selecció (agències de qualificació, en les quals es consideren com a criteris per a ésser aptes els aspectes de RSE). Els instruments són: fons d'inversió i de pensions ètics, fons solidaris, índex de referència (FTSE4Good, Dow Jones, Sustainability Index...), fons rotatoris, fons de garantia, micro-crèdits, capital risc, comptes corrents i dipòsits solidaris, banca ètica (Grameen Bank, Triodos Bank, Citizens Bank, Banca Popolare Italiana, Oiko Credit...).

4. Mesura de la RS: models i normes de referència

Les empreses, en els darrers anys o per tradició, han adoptat pràctiques de RS amb diferent intensitat i manera, ja que, per una banda, no hi ha un model o estàndard de referència únic i que aglutini tots els aspectes de RS i, per altra banda, l'adscripció als diferents models és voluntària.

“Per a poder assegurar que l'empresa és socialment responsable és necessari traduir els principis de RS en variables mesurables, a través de la construcció d'estàndards i indicadors a partir dels quals, i després d'un procés d'auditoria social, es pugui avaluar l'empresa des d'un punt de vista social i mediambiental” (M. de la Cuesta, 2004).

D'aquí, l'interès per les empreses i la societat civil en les normes o estàndards de referència.

El procés que permet determinar **si una empresa és socialment responsable** (auditoria social) passa per dues fases, que, assimilades al món de la qualitat, podríem denominar com:

- La normalització: elaboració, difusió i aplicació d'unes normes que estableixen uns principis que assegurin la RS. Aquestes normes poden ésser generals (abast de tots els aspectes de RS) o sectorials (si es concentren en una dimensió i/o indústria i la regulen profusament).
- El certificat: és el procés, i resultat, pel qual una agència independent i acreditada per una entitat d'acreditació oficial (ENAC, a Espanya) garanteix que l'empresa compleix els requeriments de la norma o estàndard. En el cas de la RS, el certificat s'anomena Social Screening o Social Rating.

La normalització és l'àmbit més desenvolupat: s'estima que hi ha unes 300 normes o principis de RS, malgrat que no totes tenen el mateix grau d'aplicació, difusió i notorietat.

Nosaltres ens concentrarem en les més adequades per a la PIME i que tenen més acceptació a Espanya.

PACTE MUNDIAL DE L'ONU

Organització responsable	ONU		Adreça d'Internet	http://www.pactomundial.org/index.asp	
Tipus d'eina	Marc regulatori internacional	Any de creació	2000	Àmbit	Internacional

Descripció:

El secretari general de l'ONU, Kofi Annan, proposà la idea d'un *PACTE MUNDIAL DE LES NACIONS UNIDES EN MATÈRIA DE RESPONSABILITAT SOCIAL DE LES EMPRESES*, davant el Fòrum Mundial de Davos de 1999, amb l'objectiu d'impulsar "l'adopció de principis i valors compartits que donin un aspecte humà al mercat mundial". Després d'una sèrie de reunions preparatòries entre empreses, representants de distintes agències de les Nacions Unides, sindicats i organitzacions de la societat civil, la fase operativa del Global Compact fou oficialment llançada l'any 2000.

Aquesta idea s'ha materialitzat en **deu principis de conducta i acció** en matèria de: drets humans, treball, medi ambient i lluita contra la corrupció, als quals les empreses de tots els països es poden adherir (compromís ètic) lliurement i voluntàriament, amb el compromís:

- D'integrar-los en l'estratègia i l'operativa diària, així com
- Retre comptes amb la societat, amb publicitat i transparència, dels progressos realitzats en el procés d'implantació dels deu principis.

El Pacte **no és ni un instrument regulador** (que planteja normes de conducta per a totes les empreses) **ni un instrument que concedeixi un certificat**.

El Pacte funciona com una "xarxa integrada de treball", en què les companyies participants, les organitzacions sectorials (OIT, UNCTAD, ACNUR...), les ONG globals i els sindicats internacionals, promouen els seus objectius i principis al voltant de quatre components o instruments principals:

El Pacte funciona com una "xarxa integrada de treball", en què les companyies participants, les organitzacions sectorials (OIT, UNCTAD, ACNUR...), les ONG globals i els sindicats internacionals, promouen els seus objectius i principis al voltant de quatre components o instruments principals:

- Iniciatives conjuntes per a la promoció de bones pràctiques empresarials.
- Creació de fòrums de diàleg i xarxes de col·laboració entre el mercat i la societat en les matèries objecte del Pacte.
- Un fòrum actiu d'educació i aprenentatge per a promoure aquests valors entre la comunitat educativa, així com estudis de cas i iniciatives pilot d'implementació dels principis.
- La creació de xarxes i plataformes locals i nacionals (vegeu el Pacte mundial a Espanya), que permeten l'aprenentatge mutu entre empreses, així com donar resposta a les necessitats i als interessos específics de cada comunitat empresarial en el progrés cap a la implantació dels deu principis.

Aquestes activitats es dirigeixen des de l'oficina de les Nacions Unides pel Pacte mundial, amb seu a Nova York.

Els deu principis que componen el Pacte mundial són:

1. Les empreses han de donar suport i respectar la protecció dels drets humans proclamats a escala internacional.
2. Han d'evitar estar involucrades en abusos de drets humans.
3. Les empreses han de respectar la llibertat d'associació i el reconeixement efectiu del dret a la negociació col·lectiva.
4. L'eliminació de totes les formes de treball forçat i obligatori.
5. L'abolició efectiva del treball infantil.
6. L'eliminació de la discriminació respecte al treball i l'ocupació.
7. Les empreses han de donar suport a l'aplicació d'un criteri de precaució respecte dels problemes mediambientals.
8. Adoptar iniciatives per a promoure una major responsabilitat ambiental.
9. Encoratjar el desenvolupament i la difusió de tecnologies innòcues per al medi ambient.
10. Les empreses han d'actuar sense permetre ni fomentar la corrupció ni el suborn.

Global Compact a Espanya:

A Espanya, el moviment d'adhesió ha donat lloc, entre les empreses i les entitats adherides, a la creació d'un Comitè de Coordinació i d'un original instrument de treball: la Mesa Quadrada. Però des del 15 de novembre de 2004, el Pacte mundial a Espanya es va reestructurar i es va constituir en associació: ASEPAM (Associació Espanyola del Pacte Mundial de les Nacions Unides). És la primera plataforma nacional d'aquesta naturalesa. L'actual president és el Sr. Salvador García Atance.

Actualment, està compost per 337 "adherits", que es distribueixen en:
Grans empreses: 144; empreses: 108; tercer sector: 58; institucions educatives: 23, i sindicats i associacions empresarials: 4.

Els documents de referència per a adherir-se al Pacte són: la Guia del Pacte mundial i les Cartes per al procés d'adhesió. Aquests documents estan disponibles a la pàgina web.

Certificat

No és possible i, per aquest motiu, l'ONU exigeix a les empreses que han signat el Pacte que explicitin en els informes anuals com han aplicat els deu principis.

Directrius OCDE															
Organització responsable	Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE)		Adreça d'Internet	http://www.oecd.org/departament/0,2688_fr_34889_1_1_1_1_1.00.html											
Tipus d'eina	Marc regulatori internacional	Any de creació	Darrera versió: 2000	Àmbit	Internacional										
Descripció:															
<p>L'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE) va promulgar les Línies directrius per a les empreses multinacionals.</p> <p>Aquestes són recomanacions fetes per 33 governs (els membres de l'OCDE més Argentina, Xile i Brasil) i adreçades a les empreses multinacionals, que procedeixen d'un d'aquests països o bé que hi operen. Actualment, són l'únic codi de conducta multilateralment adoptat.</p> <p>Les directrius promouen la responsabilitat i la transparència corporativa a través de principis i normes voluntàries per a una conducta empresarial responsable compatible amb les legislacions aplicables, a fi que les activitats d'aquestes empreses es desenvolupin en harmonia amb les polítiques públiques; que s'enforteixi la base de confiança mútua entre les empreses i les societats en què es desenvolupa la seva activitat; que contribueixin a millorar el clima per a la inversió estrangera, i que potenciïn la contribució de les empreses multinacionals al desenvolupament sostenible.</p> <p>Els governs s'han compromès a promoure aquestes Línies directrius, i la seva posada en pràctica s'articula a través del Punt Nacional de Contacte, que a Espanya se situa al Ministeri d'Economia (malgrat que els darrers informes sobre les activitats anuals d'aquests centres manifesten clarament la baixa participació com a punt de promoció).</p> <p>Les Línies consten d'un preàmbul i de deu capítols que indiquen les conductes que han de seguir les empreses multinacionals en diversos camps:</p> <table border="0"> <tr> <td>1. Conceptes i principis.</td> <td>2. Principis generals.</td> </tr> <tr> <td>3. Publicació d'informacions.</td> <td>4. Treball i relacions laborals.</td> </tr> <tr> <td>5. Medi ambient.</td> <td>6. Lluita contra la corrupció.</td> </tr> <tr> <td>7. Protecció dels consumidors.</td> <td>8. Ciència i tecnologia.</td> </tr> <tr> <td>9. Competència.</td> <td>10. Fiscalitat.</td> </tr> </table> <p>Són directrius voluntàries, i les empreses que les adoptin les han d'aplicar a tots el països en què operen</p>						1. Conceptes i principis.	2. Principis generals.	3. Publicació d'informacions.	4. Treball i relacions laborals.	5. Medi ambient.	6. Lluita contra la corrupció.	7. Protecció dels consumidors.	8. Ciència i tecnologia.	9. Competència.	10. Fiscalitat.
1. Conceptes i principis.	2. Principis generals.														
3. Publicació d'informacions.	4. Treball i relacions laborals.														
5. Medi ambient.	6. Lluita contra la corrupció.														
7. Protecció dels consumidors.	8. Ciència i tecnologia.														
9. Competència.	10. Fiscalitat.														
Certificat															
No és possible.															

Global Reporting Initiative (GRI)

Organització responsable	Global Reporting Initiative		Adreça d'Internet	http://www.globalreporting.org/	
Tipus d'eina	Model per a transmetre informació de sostenibilitat empresarial	Any de creació	Darrera versió: 2002	Àmbit	Internacional

Descripció:

El GRI començà la seva existència l'any 1997, de la mà de CERES, el Tellus Institute i el Programa de Medi Ambient de les Nacions Unides (PNUMA). Des del 2002, el GRI és un organisme independent, col·laborador oficial del Programa de Medi Ambient de les Nacions Unides i un dels centres que cooperen dins el marc del Pacte mundial. El seu principal objectiu és el desenvolupament d'informes corporatius de sostenibilitat harmonitzats, i impulsar la informació sobre qüestions socials i ambientals al mateix nivell que la informació financera.

Aquest objectiu es manifesta en una guia **d'aplicació voluntària** i consensuada en l'àmbit mundial per a diferent públic d'interès. La darrera versió és de l'any 2002, i es titula: **Directrius 2002 per a l'elaboració de memòries de sostenibilitat**. S'hi desenvolupen unes directrius universalment aplicables per a dur a terme la informació respecte a la sostenibilitat en l'empresa. Serveix per a subministrar informació harmonitzada i equilibrada a l'opinió pública sobre aspectes socials, econòmics i mediambientals de les seves activitats, productes i serveis, a través d'un sistema d'indicadors. No és un model per a preparar informes de sostenibilitat, sinó sobre quins aspectes s'hi han de fixar. Tampoc no és un sistema de gestió de la RS.

No defineix clarament la RS o la sostenibilitat, però exerceix un rol fonamental en el desenvolupament de la seva expressió, gràcies al sistema d'indicadors.

Elabora amb detall indicadors mediambientals, socials i econòmics, i distingeix entre:

- **Centrals:** sobre els quals totes les empreses que elaborin una memòria de sostenibilitat, d'acord amb les directrius de la GRI, han d'informar (o han d'indicar la raó per la qual no ho fan), i
- **Adicionals:** sobre els quals les empreses poden optar per informar o no.

Les característiques principals del GRI són:

- Instrument eficaç de compromís i transparència amb l'entorn socioeconòmic en què les empreses desenvolupen l'activitat.
- És una eina homogènia, creïble, comparable i globalment acceptada per a l'elaboració de memòries de sostenibilitat.

• Els elements més importants d'una memòria de sostenibilitat es poden concretar en tres:

- Equilibri de la dimensió ambiental, econòmica i social.
- Compromís i participació amb el públic d'interès.
- Indicadors d'actuació.

• Com que equilibra els tres àmbits d'actuació, permet donar una visió equilibrada de l'actuació sostenible i plasma la integració de tots els factors.

Certificat

El GRI no ofereix garanties ni certificats ni auditories externes.

High 5!

Organització responsable	Global Reporting Initiative		Adreça d'Internet	http://www.globalreporting.org/work-group/sme/intro.asp	
Tipus d'eina	Ídem GRI	Any de creació	2004	Àmbit	Internacional
Descripció:					
<p>És la versió per a PIME de la guia GRI, "perquè puguin aprofitar-se també de les potencialitats dels informes de sostenibilitat".</p> <p>La gran diferència amb el GRI és que, en aquest cas, instrumenta l'elaboració de l'informe de sostenibilitat en "cinc etapes de progrés: preparació, planificació, mesura, informe, millora", a fi de fer més accessible el model GRI per a les PIME.</p>					
Verificació					
Ídem GRI.					

SA 8000

Organització responsable	Consell de l'Agència per a la Prioritat Econòmica: CEPAA		Adreça d'Internet	http://www.cepaa.org http://www.sa8000.org	
Tipus d'eina	Mètodes d'auditoria i certificació	Any de creació	1997	Àmbit	Internacional

Descripció:

És un programa de verificació de codis de conducta i certificació de fàbriques començat l'octubre de 1997 per l'Agència d'Accreditació del Consell de Prioritats Econòmiques (CEPAA) de Nova York, ara anomenat Responsabilitat Social Internacional (SAI). Els experts que componen aquest organisme representen totes les parts implicades: sindicats, fabricants detallistes, institucions acadèmiques, ONG i empreses de certificació.

Basat en el model de sistema d'auditoria de l'Organització Internacional per a l'Estandardització (ISO), la SA 8000 intenta donar consistència global als estàndards laborals dels codis de conducta i dels procediments de verificació, i compleix, d'aquesta manera, les demandes de les parts implicades.

La missió de la norma SA 8000 se centra en la **“millora de les condicions de treball a escala mundial”**, d'aquí que s'hagi fixat especialment en la indústria manufacturera i en empreses del sector dels serveis.

Tracta d'homogeneïtzar els codis de conducta que algunes multinacionals començaren a aplicar durant els anys noranta. En aquest cas, l'amplitud de temes se circumscriu als relacionats amb unes condicions dignes de treball i amb l'absència de treball infantil.

El seu objectiu és assegurar una producció ètica de béns i serveis, i establir per això una sèrie de codis bàsics en relació amb les pràctiques de **drets humans** (Convenció dels Drets Humans de l'ONU) i les **condicions de treball** (Organització Internacional del Treball, OIT), **al llarg de tota la cadena de valor**.

Les característiques més rellevants són:

- És una norma d'aplicació voluntària.
- L'estructura i el funcionament estan en consonància amb les normes ISO, i en faciliten l'aplicació a les empreses familiaritzades amb aquestes normes (especialment, ISO 9000 i ISO 14000).
- Està dirigida fonamentalment a organitzacions amb una estructura multinacional o transnacional i, sobretot, amb centres de fabricació en països del Tercer Món.
- No aporta estàndards o indicadors de gestió suficientment útils en països avançats o de l'OCDE.

Certificat

És possible el certificat extern, a través d'una auditoria per part d'una entitat acreditada. Es poden certificar mundialment fàbriques o establiments productius, proveïdors i subcontractistes, però no es concedeixen a la marca o corporació (és a dir, la matriu i totes les filials).

Segons dades de 31.12.2004, que proporciona la mateixa organització, en el món hi ha 557 empreses certificades, que representen 50 països. Per quantitat d'establiments certificats, i en aquest ordre, destaquen: Itàlia, Xina, Índia i Brasil. Els principals sectors certificats són: confecció, teixits i transport. A Espanya hi ha 10 centres certificats.

AA 1000

Organització responsable	Institut of Social and Ethical Accountability (Londres)		Adreça d'Internet	http://www.accountability.org.uk	
Tipus d'eina	Mètodes de gestió, d'auditoria i certificació	Any de creació	1999	Àmbit	Anglaterra

Descripció:

Publicada l'any 1999 per l'Institut of Social and Ethical Accountability (ISEA, Londres), amb l'objectiu de millorar la responsabilitat social en les organitzacions a través del compromís i el diàleg amb les parts interessades.

Es tracta d'un model de millora contínua que pot ajudar a la responsabilitat i a la mesura de la sostenibilitat en les organitzacions, perquè té com a **objectiu la millora de la qualitat de la informació a través del compromís amb les parts interessades i del disseny de sistemes, que capturen, valoren i milloren el rendiment global de l'organització per mitjà d'un diàleg regular amb aquestes.**

En el procés AA 1000, la participació del públic d'interès és crucial; l'organització ha d'instrumentar i dirigir el lideratge per a possibilitar i ampliar el diàleg amb els treballadors, clients, proveïdors, comunitats, govern, sindicats, accionistes i ONG, entre altres.

Aquest estàndard s'ha desenvolupat amb l'objectiu de subministrar una eina pràctica per a guiar les organitzacions en el perfeccionament i la comunicació de la responsabilitat social.

Es caracteritza per:

- Ésser un estàndard de seguiment del procés; no es tracta d'una norma d'avaluació dels resultats.
- Fer incidència en la implicació de les distintes parts interessades en el procés d'elaboració dels informes de comptabilitat social.

Aquest estàndard s'estableix entorn de tres pilars:

1. El compromís amb el públic d'interès.
2. La comptabilitat, que tracta de la sensibilitat de l'organització o el punt fins al qual una organització té en compte el paper del públic d'interès.
3. La sensibilitat, que requereix de les capacitats de l'organització per a innovar i millorar de forma efectiva, sobre la base del compromís del públic d'interès.

El sistema AA 1000 es complementa amb el GRI: la AA 1000 es dedica a compatibilitzar els propis mètodes de difusió amb els del GRI; i el GRI es concentra en el "què" de la informació (els indicadors i el format d'allò difós), mentre que la AA 1000 ofereix normes aplicables als processos de difusió i al desenvolupament d'informes accessibles i d'objectius.

Certificat

No és un estàndard certificable, sinó **un instrument verificable (ídem auditories financeres)** del canvi organitzatiu derivat de la millora contínua, l'aprenentatge i la innovació en l'empresa.

Dins l'esquema de la AA 1000, s'hi inclouen una sèrie de directrius en relació amb la conducta de l'auditor social, i es descriu una estructura per a dur a terme el procés d'auditoria. Incorpora també requisits quant a la qualificació professional per als auditors socials, que implica aspectes tant de formació com d'experiència professional. Aquest procés s'ha de desenvolupar basant-se en les pràctiques establertes en comptabilitat i auditoria financera, auditoria ambiental i gestió de la qualitat.

ISO 14000					
Organització responsable	ISO		Adreça d'Internet	http://www.iso14000.com/Implementation/Impl_2004Revision.htm	
Tipus d'eina	Mètodes de gestió, d'auditoria i certificació	Any de creació	Darrera versió: 2004	Àmbit	Internacional
Descripció:					
<p>La sèrie de normes ISO 14000 constitueixen documents guia que ofereixen directrius respecte de com organitzar, mantenir o millorar un sistema de gestió mediambiental, així com auditar-lo per a la certificació externa.</p> <p>No estableixen fites determinades de consecució mediambiental, ja que s'han d'adaptar als diferents contextos i activitats.</p> <p><i>Són aplicables a empreses de qualsevol volum i sector que desitgin assegurar el compliment dels objectius prevists en la política ambiental, i demostrar a tercers (clients, compradors, públic en general, autoritats) el dit compliment.</i></p> <p><i>La més coneguda de la sèrie és la norma ISO 14001, que especifica els requisits per a implantar i millorar contínuament el sistema de gestió mediambiental.</i></p>					
Certificat					
Sí, es permet l'auditoria externa per una entitat acreditada oficialment, la qual emet un certificat, revisable cada tres anys.					

EMAS					
Organització responsable	Direcció General de Medi Ambient de la Comissió Europea		Adreça d'Internet	http://europa.eu.int/comm/environment/emas/about/summary_en.htm	
Tipus d'eina	Mètodes de gestió, d'auditoria i certificació	Any de creació	Darrera versió: 2001	Àmbit	Europeu
Descripció:					
<p>L'EMAS és el model que la UE (DG de Medi Ambient) proposa per a la gestió mediambiental i les ecoauditories. És una eina de gestió per a les empreses i altres organitzacions, per tal d'avaluar, informar i millorar contínuament l'impacte ambiental. El model és actiu des de 1995 (regulació del Consell –EEC- núm. 1836/1993, de 29 de juny), i en els inicis tan sols hi podien participar empreses industrials. Però des de 2001, l'EMAS està obert a tots els sectors econòmics, inclosos els serveis públics i privats (Regulation (EC) No 761/2001 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2001).</p> <p>Adicionalment, l'EMAS fou completat integrant la ISO 14001 com el sistema de gestió mediambiental requerit per l'EMAS. La principal diferència entre ambdós (malgrat que n'hi ha d'altres conceptualment i operativament), a part de l'àmbit d'aplicació, és que l'EMAS és més exigent i restrictiu, i incorpora el requisit de la comunicació externa de les dades i la informació relativa al comportament ambiental de l'organització.</p> <p>La participació és voluntària i possible tant per part de les organitzacions privades com públiques que operen dins l'àrea econòmica de la UE, més Islàndia, Liechtenstein i Noruega. És també accessible per als països candidats.</p>					
Certificat					
Sí, per un organisme i per persones acreditades per la UE.					

EFQM (ampliat RSE)					
Organització responsable	Fundació Europea per a la Gestió de la Qualitat		Adreça d'Internet	http://www.efqm.org/Default.aspx?tabid=58	
Tipus d'eina	Mètodes de gestió, d'auditoria i certificació	Any de creació	De la guia RSC: 2004	Àmbit	Europeu
Descripció:					
<p>L'EFQM és el model d'excel·lència empresarial europeu.</p> <p>Recentment, ha publicat una guia o marc de treball per a enfocar la RSE des dels seus criteris de gestió, i també l'eina RADAR, com a drecera per a adoptar-los en la gestió de l'organització.</p> <p>"La relació de la RS i el model, segons la Fundació Europea, és que el sistema que proposa i l'operativa d'autoavaluació (REDER) per a la millora contínua són una aproximació integrada orientada a satisfer tot el públic d'interès. Si establim que aquestes expectatives se centren en tres dimensions (social, mediambiental i econòmica), tan sols hem de concretar el model EFQM en aquests tres temes. Pel que fa a la resta, tot mecanisme d'agents i resultats i l'aprenentatge, així com l'autoavaluació, són plenament operatius. S'ha d'anotar que els deu principis del Global Compact queden fixats en l'autoavaluació, segons aquest marc de l'EFQM."</p>					
Certificat					
Sí.					

SG 21					
Organització responsable	FORÉTICA		Adreça d'Internet	http://www.foretica.es/rse/?accion=que_es	
Tipus d'eina	Mètodes de gestió, d'auditoria i certificació	Any de creació	1999	Àmbit	Espanya
Descripció:					
<p>Forética és una associació sense ànim de lucre que sorgeix durant el X Congrés d'Empreses de Qualitat de Barcelona, l'any 1999, en el qual un grup de directius i líders d'opinió es qüestionaren de quina manera podien posar en valor una cultura d'empresa basada en la responsabilitat de tots els seus membres davant el conjunt de la societat i l'entorn.</p> <p>Un dels primers fruits d'aquesta organització fou l'elaboració de la norma d'empresa SGE 21 (sistema de gestió ètica). Aquest document és el primer sistema de gestió ètica a Europa que permet obtenir, de manera voluntària, un certificat.</p> <p>Forética ha desenvolupat una família de normes, guies i documents formals que configuren el sistema de gestió ètica i de responsabilitat social, SGE.</p> <p>Dins el sistema hi ha la norma d'empresa SGE 21, que constitueix un document marc que permet avaluar i verificar els compromisos adquirits per l'alta direcció en matèria d'ètica empresarial.</p> <p>El procediment de la norma SGE 21 consisteix en el següent:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La norma subdivideix l'organització en vuit àrees de gestió: alta direcció, relacions amb els clients, relacions amb els proveïdors, relacions amb el personal propi, amb l'entorn social, amb l'accionariat, amb la competència i amb les administracions. 2. Determina per a cada una d'aquelles una sèrie de valors que s'han d'aplicar, tals com: honradesa i lleialtat cap als clients, reconeixement de drets als treballadors i assumpció de responsabilitats respecte a aquests... 3. Es compon d'un conjunt de documents interrelacionats i l'exigència d'elaborar una sèrie de registres, que permetrien a una organització demostrar, tant internament (auditoria interna) com amb vista a l'exterior (auditoria de tercera part), que la seva actuació és conseqüent amb el compromís adquirit d'implantar un sistema de gestió ètica que supera el fet de posseir un codi de conducta com a únic document formal. 					
Certificat					
Sí, per la mateixa organització.					

Quadre resum i comparatiu

Referència	Internet	Aspectes de RS que considera					Certificat
		G ³	PI ⁴	DDHH ⁵	MA ⁶	REP ⁷	
Pacte mundial de Nacions Unides.	http://www.pactomundial.org/index.asp	X					No. Les empreses queden inscrites en una llista.
Directrius OCDE.	http://www.oecd.org/dataoecd/17/44/1900962.pdf	X					No. És un marc d'actuació.
Global Reporting Initiative (GRI)	http://www.globalreporting.org/					X	No. És validable. ⁸
HIGH 5!	http://www.globalreporting.org/workgroup/sme/intro.asp					X	
SA 8000	http://www.sa8000.org			X			Si. Certificable per a fàbriques o establiments productius, no la marca o empresa.

³ G: general: consideren diversos aspectes de RS.

⁴ PI: relacions i diàleg amb les parts interessades o grups d'interès.

⁵ DDHH: consideren la dimensió dels drets humans o estàndards laborals.

⁶ MA: mediambiental.

⁷ REP: realització d'informes de sostenibilitat (generació de llistats –reporting-).

⁸ És a dir, no té el segell de GRI, per a utilitzar-lo com a tal, però sí l'entitat acreditada per a validar (AENOR...). Emet un document (semblant a un diploma) que justifica la validació. Això vol dir que ha comprovat que l'empresa ha fet la seva memòria de sostenibilitat o informe segons els criteris i requisits del GRI.

Referència	Descripció	Aspectes de RS que considera					Certificat
		G ⁹	PI ¹⁰	DDHH ¹¹	MA ¹²	REP ¹³	
Accountability 1000	http://www.accountability.org.uk		X				No. Verificació.
ISO 14000	http://www.iso14000.com/Implementation/Impl_2004Revision.htm				X		Si.
EMAS	http://europa.eu.int/comm/environment/emas/about/summary_en.htm				X		Si.
EFQM (ampliat RSE)	http://www.efqm.org/Default.aspx?tabid=58	X					Si.
SG 21	http://www.foretica.es/rse/?accion=que_es	X					Si.

⁹ G: general: consideren diversos aspectes de RS.

¹⁰ PI: relacions i diàleg amb les parts interessades o grups d'interès.

¹¹ DD HH: consideren la dimensió dels drets humans o estàndards laborals.

¹² MA: mediambiental.

¹³ REP: realització d'informes de sostenibilitat (generació de llistats –reporting-).

Com veiem, queda avalat un dels principals **reptes de la UE** en conjunt (ja esmentat) **per al desenvolupament de la RS**, i que és la **necessitat d'homogeneïtzar i reduir el nombre de propostes i sintetitzar-les en un sistema**

o estàndard de caràcter universal.

En el punt Enllaços d'interès podeu ampliar les referències amb models o iniciatives sectorials o d'aplicació menys difosa.

5. Glossari de termes

Agenda Local 21: conjunt integrat de programes d'acció per a promoure el desenvolupament sostenible en el segle XXI. Adoptada l'any 1992 per 178 països en la Conferència de Rio. No és vinculant. Una de les més reconegudes en l'àmbit nacional i europeu (compta amb diversos premis) és l'Agenda Local 21 del municipi de Calvià.

Balanç social: instrument de gestió per a planificar, organitzar, dirigir, controlar i avaluar, en termes quantitativs i qualitativs, la política social d'una empresa en un termini determinat, enfront d'unes fites establertes.

Cadena de valor: descriu els processos d'una empresa al llarg del cicle de vida d'un producte/servei, des de l'I+D fins al consum.

Certificat: procés pel qual una institució autoritzada (pública o privada) avalua i reconeix que un producte/servei o organització aconsegueix els requisits o requeriments predeterminats per a un estàndard.

Codis ètics o de conducta: declaració formal dels principis ètics d'una empresa i de les

normes d'actuació amb els grups d'interès, que han d'ésser aplicades en totes les operacions.

Codi de govern per a l'empresa sostenible:

Aquest va dirigit a totes les empreses, sigui quin sigui el potencial, el sector o les circumstàncies, i s'ha desenvolupat pensant no tan sols en les que realitzen operacions en el territori nacional, sinó també en les multinacionals que operen en països en vies de desenvolupament. Aquesta iniciativa sorgeix de la necessitat d'ampliar la tasca dels màxims òrgans de govern de l'empresa i dels principis ètics que la sustenten.

Consum responsable: acte pel qual una persona és conscient que darrere de cada acte de consum que fa es posa en marxa una maquinària complexa, i que, amb aquest acte de consumir, pot estar afavorint o agreujant determinades desigualtats. Els canals de consum per a aquestes persones es troben en el Comerç Just o Alternatiu, i solen participar en les campanyes socials, com la Campanya Roba Neta –Clean Clothes Campaign.

Desenvolupament sostenible: forma de progrés que satisfà les necessitats del

present sense comprometre la possibilitat de les generacions futures per a aconseguir les seves necessitats.

Escrutini: es tracta de seleccionar o recompondre les empreses amb millors pràctiques acreditades (sotmeses a un escrutini extern per agències de qualificació o verificació) de RS, a través de mecanismes de mercat. Els més reconeguts són: la inversió socialment responsable (ISR), el consum responsable (productes verds, de Comerç Just, campanyes socials o boicots...).

Ètica de l'empresa: és l'ètica aplicada, encarregada d'establir un marc normatiu d'actuació, que més enllà del marc jurídic permet valorar la justícia de les accions i decisions en les organitzacions. Ofereix el marc de referència comú des del qual es poden afrontar, d'una manera conscient i crítica, les conseqüències socials implícites en les actuacions de l'organització. Fonamenta els principis generals i formals per a justificar la consecució dels objectius estratègics fixats per les polítiques de l'organització en l'àmbit de la RS.

Fons d'inversió socialment responsable:

institucions d'inversió col·lectiva, que tenen com a principal característica afegir criteris socials i/o mediambientals al procés de selecció dels valors que componen la cartera d'inversió.

Gestió de la RSC: reconeixement i integració en la gestió i les operacions de l'organització de les preocupacions socials, laborals, mediambientals i de respecte als drets humans, que generen polítiques, estratègies i procediments que satisfan les dites preocupacions i en configuren les relacions amb els grups d'interès o les parts interessades.

Implantar la RS implica, a més dels esmenats, els següents compromisos:

- Exercir la tasca afavorint el desenvolupament humà integral.
- Assolir les repercussions socials, laborals, mediambientals i ètiques que es deriven del conjunt de les seves actuacions.

Govern corporatiu: els sistemes i processos de direcció i control d'una empresa.

L'estructura de govern especifica la distribució de drets i obligacions entre les distintes

parts (consell, directius, accionistes i altres grups d'interès) i estableix les regles per a la presa de decisions empresarials.

Grups d'interès, parts interessades o

públic d'interès: les persones que tenen un interès en una decisió determinada, ja sigui com a individus o representants d'un grup. És a dir, qualsevol individu o grup intern o extern a l'organització que pot ésser afectat per les polítiques, els objectius, les decisions i les accions d'aquesta.

Inversions socialment responsables:

aquella que als tradicionals criteris financers afegeix criteris socials i mediambientals. És a dir, és la inversió que limita el seu univers al de les empreses capaces d'acreditar bones pràctiques en matèria de RS.

Memòries de sostenibilitat: informe de caràcter públic que les companyies ofereixen a les parts interessades internes i externes sobre la posició corporativa, així com sobre les activitats en les tres dimensions de sostenibilitat: econòmica, mediambiental i social. És un instrument eficaç per a la pre-

sa de decisions i com a eina fonamental per a la comunicació del triple compte de resultats d'una organització, això és, la dimensió econòmica, mediambiental i social.

Sistema de gestió mediambiental: elaboració, difusió i aplicació d'unes normes per les quals s'estableixen uns principis que assegurin la RS de l'empresa. Poden ésser generals (si consideren totes les dimensions de la RS) o sectorials (si es concentren en una dimensió o indústria).

Reputació corporativa: el conjunt de valors que els diversos grups d'interès atribueixen a una organització.

Responsabilitat social corporativa: suposa pràctiques de negoci transparents basades en valors ètics, i integra en les seves activitats tradicionals la preocupació pel medi ambient i la societat. D'aquesta manera, es té en compte, en la presa de decisions, una sèrie d'aspectes no considerats fins ara.

Sistema de gestió mediambiental: la manera com les empreses dirigeixen la produc-

ció o prestació de serveis, i que considera els impactes que causen al medi ambient i les iniciatives preses per a reduir aquests impactes.

Triple compte de resultats: tècnica que permet a les empreses recopilar informació qualitativa i quantitativa sobre les seves actuacions socials, econòmiques i mediambientals, amb la finalitat de seguir, de manera objectiva, el desenvolupament de les seves activitats en el camp dels RRHH i mesurar-ne el grau de consecució en la implementació de programes de caràcter social (interns i externs).

Validar: és semblant a la verificació, però l'entitat acreditada emet un certificat que no té el suport de l'entitat que ha creat l'estàndard.

Verificar: Comprovar o examinar la veritat d'una cosa. En el cas concret que ens ocupa, entenem per verificar el fet de comprovar que el procés d'auditoria social s'ha dut a terme de forma adequada i que els resultats estan en sintonia amb els objectius inicials marcats.

6. Fonts d'informació

RS en el món

Business & Human Rights

<http://www.business-humanrights.org/International/Espanol>

Business for Social Responsibility

<http://www.bsr.org/index.cfm>

Ethical Performance

<http://www.ethicalperformance.com/europeamericas/index.php?PHPSESSID=2bdac29852935c0dd6e3fd64572ff7d>

Global Compact

<http://www.unglobalcompact.org/Portal/Default.asp?>

GRIP

<http://www.globalreporting.org>

GRIPME

<http://www.globalreporting.org/workgroup/sme/intro.asp>

Organització Internacional del Treball (OIT)

<http://www.ilo.org/public/spanish/index.htm>

World Business Council

on sustainable development

<http://www.wbcscd.ch/templates/TemplateWBCSD5/layout.asp?MenuID=1>

**World Council for Corporate Governance
(govern corporatiu)**

<http://www.wcfcg.net>

RS a Europa

AA 1000: Accountability

<http://www.accountability.org.uk>

**BD seleccionades per l'ISR, d'acord amb
els criteris de RS**

<http://www.eiris.org>

Business in the community

<http://www.bitc.org.uk/index.html>

RS per a PIME:

http://www.bitc.org.uk/small_businesses/index.html

CSR Europe

<http://www.csreurope.org/default.aspx>

DG d'Empresa de la Comissió Europea.

Campanya Europea de RS per a les PIME

http://europa.eu.int/comm/enterprise/csr/campaign/index_es.htm

DG d'Empresa de la Comissió Europea.

Empresari responsable

http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/responsible_entrepreneurship/index.htm

DG d'Empresa. Llibre verd i comunicació

de la Comissió, entorn del foment de la RS

http://europa.eu.int/comm/enterprise/csr/official_doc.htm

**DG d'Empresa. Observatori de la PIME
europea. Informe sobre la RS i la RMA de
les PIME europees**

http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/smes_observatory_2002_report4_en.pdf

DG de Medi Ambient de la

Comissió Europea

http://www.europa.eu.int/comm/environment/index_es.htm

DG de Treball de la Comissió Europea.

Fòrum Multidisciplinari en RS de la UE

http://europa.eu.int/comm/employment_social/firsttime_es.html

EFQM i la RS

<http://www.efqm.org/Default.aspx?tabid=58>

Ethical Consumer (UK)

<http://www.ethicaltrade.org>

Ethical Corporation

<http://www.euractiv.com/>

Ethical Trade (ETI)

<http://www.ethicaltrade.org>

EurActiv (informació UE en RS)

<http://www.euractiv.com/Section?idNum=3750340>

European Business Ethics Networks

<http://www.eben.org>

**EUROSIF: Fòrum Europeu
per a la Inversió Social**

<http://www.eurosif.org>

Observatoire de la RS des Entreprises

<http://www.orse.org/fr/home/index.html>

OCDE

<http://www.oecd.org/home>

RS en el Govern britànic

<http://www.societyandbusiness.gov.uk>

SA 8000

<http://www.sa8000.org>

SME Key: portal per a la RS en PIME

http://www.smekey.org/spanish_lan/default.aspx

The Acorn Trust

<http://www.theacorntrust.org>

The Danish Institute of Human Rights

<http://www.humanrights.dk>

**UEAPME: Associació Europea
de la PIME i l'Artesania**

<http://www.ueapme.com/FR/index.shtml>

RS a Espanya

AECA: Marc Conceptual de la RSE

<http://www.aeca.es/pub/catalogo/catalogo.htm>

Associació del Pacte Mundial (Espanya)

<http://www.pactomundial.org/index.asp>

Club d'Excel·lència en Sostenibilitat

<http://www.clubsostenibilidad.org>

Codi de govern per a l'empresa sostenible

<http://www.empresasostenible.org/pdf/versioncodigo.pdf>

Codi ètic de RS per a empreses d'hoteleria

<http://www.proyectoethos.org/codigoetico.html>

Diputació de Biscaia: XERTATU

http://www.xertatu.net/ca_index.asp

EBEN: ètica, economia i direcció.

Associació Espanyola d'Ètica de

**l'Economia i de les Organitzacions, branca
espanyola de l'European Business Ethics**

Network (EBEN) <http://www.eticaed.org/quees.htm>

Empresa sostenible: Fundació Entorn i

Ministeri de Medi Ambient

<http://www.empresasostenible.org/>

FORÉTICA

<http://www.foretica.es>

Fòrum de Reputació Corporativa

<http://www.reputacioncorporativa.org/index.asp>

Fundació Ecologia i Desenvolupament

<http://www.ecodes.org/>

Fundació Empresa i Societat

<http://www.empresaysociedad.org/default.cfm?tipoMenu=0>

Fundació Entorn

<http://www.fundacionentorno.org>

Fundació ETNOR

<http://www.etnor.org/mapa.htm>

Fundació Lleialtat

<http://www.fundacionlealtad.org/web/jsp/index.jsp>

Fundació Novia Salcedo

<http://www.noviasalcedo.es/agendaderesponsabilidadsocial>

Institut Persona Empresa i Societat (ESADE)

<http://www.esade.es/institution/institutos/ipes>

MERCO (Monitor Espanyol de Reputació Corporativa)

<http://www.analysiseinvestigacion.com/merco/index.asp>

Ministeri de Treball i Afers Socials. RSC

<http://www.mtas.es/Empleo/economia-soc/Default.htm>

Observatori de la RS

<http://www.obrsc.org>

Portal Social Navarra

<http://www.portalsocialnavarra.org/definicones.php>